

**КРЕДИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ЕТАПІ
ПОСТКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Активізація економічного зростання є неможливою без розширення інвестицій у реальний сектор національного господарства, що визначає все більшу роль у даному процесі банківського кредиту як основи ефективного виконання банками своєї функції фінансового посередництва у нормально діючому фінансовому просторі. При цьому використання кредиту у нашій країні має визначатися стратегічними завданнями щодо: а) поступового відходу від надмірної експортної орієнтації національної економіки, а відтак її підвищеної вразливої до зовнішніх шоків; б) зростання рівня орієнтування вітчизняного виробництва на внутрішні ринки збуту із одночасним стимулюванням інвестиційного попиту підприємств і споживчого попиту населення; в) впровадження нових технологій як необхідної умови завоювання зовнішніх ринків на основі новітнього виробничого потенціалу, а не реалізації продукції сировинної спрямованості з низьким рівнем доданої вартості.

Насамперед потрібно відзначити порівняно низьку на сьогодні частку банківського кредиту у фінансуванні інвестицій підприємств в основний капітал, особливо якщо йдеться про довготривалі строки таких вкладень. Їхня частка у загальній величині кредитного портфеля банків перебуває нині на вкрай низькому рівні, тоді як на кредитування поточної діяльності підприємств припадає порядку 4/5 від усього обсягу всіх банківських позичок, наданих підприємствам. При цьому невирішеними проблемами кредитної політики українських банків усе ще залишаються: нагромаджений обсяг проблемної заборгованості за наданими кредитами; порівняно низький ріст обсягів кредитування; високі кредитні ризики. По суті це взаємопов'язані проблеми, адже саме нагромаджені кредитні та інші види ризиків і небажання банків у цих умовах приймати на себе нові додаткові ризики є основною причиною, що стримує кредитну активність банківської системи в сучасних умовах.

Попри те, що у посткризовий період має місце тенденція до поступового відновлення притоку коштів на банківські вклади, це не супроводжується поки що адекватним збільшенням обсягів кредитування реального сектора. Незважаючи на певне зростання величини кредитного портфеля банків в абсолютному вираженні, його структура і якість все ще потребують активних заходів із оптимізації відповідно до потреб посткризового етапу економічного розвитку України. Адже частка проблемних кредитів у загальному обсязі банківських позичок хоча за офіційними даними і складає в межах 10%, та за оцінками міжнародних експертів (Fitch) перебуває на рівні

45-50%.

Тому головним завданням кредитної політики комерційних банків на етапі подолання наслідків фінансової кризи є не лише відновлення кредитної активності до докризового рівня в абсолютному вимірі, але й урахування попередніх упущень, що мали місце при формуванні банками кредитного портфеля з тим, щоб сприяти забезпеченню стійкого економічного зростання. До таких упущень і прорахунків кредитної політики банків слід насамперед віднести: 1) нарощування темпів кредитної активності попри поступове зниження платоспроможності позичальників, зростання вартості кредитних ресурсів та зниження вартості заставленого майна, що стали причинами погіршення якості кредитного портфеля банків, а також зростання простроченої заборгованості і необхідності формування резервів на можливі втрати за кредитами; 2) активне використання можливостей залучення кредитів за кордоном і розширення за рахунок цього депозитної бази, що призвело до зростання числа позичальників і збільшення кредитного портфеля попри те, що одночасно не розроблялися адекватні методи ефективного ризик-менеджменту; 3) активізація пропозицій нових кредитних продуктів, в тому числі і валютних кредитів, споживчих кредитів, кредитних ліній на різного роду пільгових умовах без оцінки усіх можливих ризиків, які супроводжують відповідні новації; 4) неврахування макроекономічних факторів банківських ризиків при оцінці кредитоспроможності позичальників, в тому числі і зовнішніх факторів впливу світової фінансової кризи, а також особливостей реалізації валютно-курсової політики всередині країни. Потрібно вказати, що доступність зовнішніх ресурсів у період, що передував кризі, породила у банків зниження відповідальності при їх витрачанні, що виявилось у недостатній увазі при оцінці кредитоспроможності, в результаті чого почала нагромаджуватися проблемна заборгованість. Тому не банки визначали споживчі настрої економічних агентів на ринку, однак слідуючи цим настроям, вони проводили часто безвідповідальну кредитну політику.

Природно, що відновлення кредитування підприємств і населення має означати передусім доступність за вартістю і обсягами банківських позичок, що надаються. Однак активізація кредитного процесу вимагає вирішення проблеми адекватної оцінки кредитних ризиків, пошуку оптимальних напрямів їхньої мінімізації, ефективного правового забезпечення кредитної діяльності, а також стимулювання довгострокових інвестицій в реальний сектор. Реалізація указаних заходів могла б сприяти стимулюванню кредитної активності вітчизняних банків. Та все ж потрібно розуміти, що без вирішення структурних проблем економіки навіть попри інерційний розвиток банківської системи і досягнення порівняно невисоких темпів економічного зростання збережеться значна залежність внутрішньої фінансової стабільності нашої країни від глобальних ринків збуту вітчизняного експорту і зовнішнього припливу капіталу, що підвищує вразливість національного господарства перед майбутніми світовими циклічними і фінансовими кризами.